

بررسی تفسیر فلسفی و عرفانی ملاصدرا بر آیه نور

فاطمه محمودوند

سرشناسه: محمودوند، فاطمه، ۱۳۵۲.

عنوان و نام پدیدآور: بررسی تفسیر فلسفی و عرفانی ملاصدرا بر آیه نور / فاطمه محمودوند.

مشخصات نشر: خرم آباد: اردیبهشت جانان، ۱۳۹۷.

مشخصات ظاهری: ۱۸۳ ص.

شابک: ۴-۴۹-۷۸۲۲-۶۰۰-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیا.

موضوع: صدرالدین شیرازی، محمد بن ابراهیم، ۹۷۹-۱۰۵۰ ق. - نقد و تفسیر.

موضوع: Sadraddin Shirazi, Mohammad ebn Ebrahim- Criticism and interpretation

موضوع: تفاسیر شیعه - قرن ۱۱.

موضوع: Quran- Shiite hermeneutics- 17 th century

موضوع: تفسیر (سوره نور، آیه ۳۵).

موضوع: فلسفه اسلامی.

موضوع: Islamic philosophy

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۷ ق/م ۱۱/۱۱۱۱

رده‌بندی دیویی: ۱۸۹/۱

شماره کتابشناسی ملی: ۵۲۲۹۹۹۵

بررسی تفسیر فلسفی و عرفانی ملاصدرا بر آیه نور / فاطمه محمودوند

ناشر: اردیبهشت جانان

مدیر فنی: الهام رضایی

امور رایانه: زینب بهنام

طراحی جلد: ستار ساکی

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول/ ۱۳۹۷

قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان

ISBN: ۹۷۸-۶۰۰-۷۸۲۲-۴۹-۴

E-mail: ordibeheshtjanan@yahoo.com

نشانی انتشارات: خرم آباد- خیابان انقلاب- ابتدای خیابان ناصر خسرو- تلفکس: ۰۶۶-۳۳۲۳۵۳۴ همراه:

۰۹۱۶۸۵۰۷۶۵۲

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	فصل اول: آیه نور، واژه های کلیدی، معانی لغوی، فیزیکی، عرفانی و ...
۹	آیه نور
۹	ترجمه
۱۳	معنای لغوی - اصطلاحی نور
۱۴	نور فیزیکی
۱۶	مفهوم نور در قرآن و احادیث
۲۳	نور و عرفان
۲۹	خواص نور و اثرات باطنی
۳۳	اشاره‌ای به چند دیدگاه از آیه نور
۳۳	دیدگاه مشبّهه و مجسمه
۳۴	جهّمیه و معطله
	فصل دوم: نور از دیدگاه فلاسفه متکلم (امام محمد غزالی) و مفسرین
۳۶	آیه نور در چشم‌انداز عالمان اسلامی
۳۷	الف- دیدگاه فلاسفه
۳۷	آیه نور از منظر ابن سینا
۴۰	مقایسه سطوح تفسیری از دیدگاه ابن سینا
۴۲	نور از دیدگاه سهروردی
۴۶	باور اشرافیان
۴۸	دیدگاه متکلم امام محمد غزالی و آیهی نور
۵۳	غزالی: «عالم جسمانی نردبان ترقی عالم ملکوت است»
۵۶	ج- دیدگاه مفسران
۵۶	مفسران و محققان شیعه
۵۷	دیدگاه طبرسی و آیهی نور
۶۲	دیدگاه علامه طباطبائی و آیهی نور
۷۰	تفسیر عاملی و آیهی نور
۷۰	تفسیر گازر و آیهی نور

فصل سوم: شرایط و شیوه‌های تفسیر قرآن از دیدگاه ملاصدرا

۷۲	شرحی بر احوال ملاصدرا (صدرالمآلین شیرازی) -----
۷۶	شخصیت و موقعیت صدرایی -----
۷۸	آثار صدرا -----
۷۹	معرفی تفسیر ملاصدرا -----
۷۹	الف: تفاسیر مستقل -----
۷۹	ب: تفاسیر ضمنی -----
۸۰	مهم‌ترین ویژگی تفسیر ملاصدرا با سایر تفاسیر -----
۸۱	تعریف تریل از نظر ملاصدرا -----
۸۱	اشاره‌ای به دلب‌فهم پیام الهی به عقیده‌ی صدرا -----
۸۳	تقسیم‌بندی مفسران از دیدگاه صدرا -----
۸۴	شرایط تفسیر آنان از دیدگاه ملاصدرا -----
۸۵	تفسیر فلسفی و شرح صدر از عابد ابن سینا و خواجه نصیر -----
۸۶	نور در حکمت اشراق روه‌در مکتب صدرا -----
۸۸	صدرا: «انسان کامل مظهر حق الهی است» -----
۹۰	تطبیق آیه با انسان مؤمن -----
	فصل چهارم: تفسیر و تأویل ملاصدرا از آیات -----
۹۱	آیه‌ی نور و ترجمه -----
۹۱	نگرشی بر مفاهیم آیه -----
۱۰۰	مشکات و دریافته‌های عرفانی صدرائی -----
۱۰۷	گذری بر مفاهیم تفسیری -----
۱۲۴	تأویلات و تفسیرات آیه نور از دیدگاه ملاصدرا -----
۱۲۸	تأثیر تعقل در تفسیر آیات -----
۱۳۲	صدرا: «گذر نمودن آنان بر روی صراط به اندازه‌ی نور آنان است» -----
۱۳۶	برهان ملاصدرا -----
۱۳۸	تفسیر آیات و تأثیر شفاعت -----
۱۵۱	تفسیر صدرائی آیه‌ی نور -----
۱۵۳	ماهیات امکانی، ظلمت یا تاریکی -----
۱۵۵	نور و ظلمت -----
۱۶۲	جمال و جلال -----
۱۶۸	نتیجه‌گیری -----
۱۷۹	منابع و مأخذ -----

مقدمه

در شرح و تفسیر آیه نور که یکی از زیباترین و عمیق‌ترین آیات قرآن کریم می‌باشد و دو آیه پس از آن که به یک معنا ادامه همین آیه‌اند، دیدگاه‌ها و نکات بسیاری از سوی شارحان و مفسران قرآن ارائه شده است و هر یک بر اساس شیوه تفسیری و مبانی معرفتی خود به تفسیر آن پرداخته‌اند. اما حقیقت بزرگی در این آیه احساس می‌شود. آن چه از این آیه تاکنون مورد فهم اشخاص بوده از یک جهت و نگاه‌های متفاوتی که در ترسیم تبیین چنین حقایق در میان مشرب‌های مختلف کلامی و تفسیری و فلسفی وجود دارد، در شرح آیه‌ای که نام این سوره نیز از آن گرفته شده، اختلاف نظرات ذکر شده را بیشتر از این روشن می‌سازد. این آیه تشبیه‌ها و مثال‌های زیادی را در مورد حقیقت هستی همچنین معنای آیه‌ی شریف «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، الْحَيُّ الْقَيُّومُ، لَا تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ، لِمَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ» را در خود گنجانده است، که درک این مطلب برای افراد معمولی، با آگاهی که آشنایی با مسائل دینی و فلسفی ندارند کار آسانی نیست. جز اندکی اولیای الهی که دعای «رَبِّ أَرْنِي الْأَشْيَاءَ كَمَا هِيَ» آنان اجابت شده و حقایق هستی را درک کرده‌اند و در «نورالانوار» روشن شده‌اند. درک حقیقت این آیه در دسترس دیگران نیست. درک آن تنها در دسترس کسانی است که بدون فاصله در آیه بعد، از آنان به عنوان انسان‌هایی یاد کرده است که هیچ چیز نمی‌تواند آنان را از تسبیح و ذکر خدا و حصول معرفت حقیقی باز دارد. این تفسیر به گونه‌ای است که پس از آن همه دستور و رهنمود که در هدایت با سبب رفتار درست و اصلاح سلوک و روابط اجتماعی و پاک داشتن ظاهر فضای زندگی و جامعه و رعایت تقوی در زندگی آن همه احکام ظاهری شریعت مقدس، همه بر این است که اینک بتوانیم چشم دل به روی خورشید هستی بخش و تنها حقیقت هستی باز کنیم و شعاع‌هایی از حقیقت بزرگ «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، الْحَيُّ الْقَيُّومُ، لِمَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ» را آن گونه که باید دریابیم.^۱

۱- محمد بن ابراهیم، ملاصدرا، مجموعه مقالات همایش جهانی ملاصدرا، تفسیر و حدیث، ج ۱۲، ص ۱۳۴.